

Judenbegünstigung

Deel 27 uit de serie 'De onbekende helden van 1940-1945'
Door Henk G. Westland, luitenant-kolonel b.d.

Henk Sevinga, politieagent in Beilen, is een man met een goede vaderlandse instelling en handelt er behoedzaam naar. Dan komt plotseling zijn arrestatiebevel. Hij is er gelaten onder, dit moet een vergissing zijn.

Gedemobiliseerd beroepskorporaal Sevinga krijgt per 1 augustus 1940 een aanstelling als tijdelijk rijksveldwachter in Beilen en gaat in oktober naar de politieschool in Hilversum voor een spoedopleiding. In juni 1941 wordt Wijster zijn standplaats. Echter de bezetter heft de Rijksveldwacht per 1 maart 1941 op en het personeel gaat met terugwerkende kracht naar de Marechaussee. Ook komt Sevinga nog terecht bij de groep Prijsbeheersching in Hoogeveen. Ondertussen is hij in maart 1941 getrouwd met Bep van de Veen en in 1943 wordt hun dochtertje geboren.

Bij de grote politiereorganisatie van maart 1943 wordt hij aangesteld als wachtmeester der Staatspolitie en ingedeeld bij de 'Marechaussee (Gendarmerie)' bij de groep en post Beilen. De groep Beilen is een samenvoeging van de in 1941 uitgezette marechausseebrigade Beilen en de veldwachters van de gemeente Beilen, in totaal zo'n achttien man. De groep staat onder commando van onderluitenant Huizing, oorspronkelijk afkomstig van de Rijksveldwacht. In Beilen zetelt ook de

afdelingscommandant, onderluitenant Zwerver, onder wie de groepen Beilen, Borger, Diever en Westerbork ressorteren. Henk heeft zijn positie tegenover de bezetter bepaald en verricht volgens een later opgemaakt verzetsrapport 'hoofdzakelijk individueel werkend op bescheiden schaal verzetswerk'. Hij plaatst enkele onderduikers, verstrekt zegeltjes voor persoonsbewijzen aan onderduikers, waarschuwt voor gevaar en werkt de bezetter tegen waar hij kan. Beurtelings worden marechaussees uit de noordelijke provincies gedetacheerd naar kamp Westerbork, waar ze de buitenbewaking uitvoeren en Joden begeleiden die iets buiten het kamp moeten doen. Ook Sevinga heeft in 1943 zo'n beurt, maar gebruikt deze ook om brieven van en aan Joden in het kamp door te geven. Deze verfoeide dienst is overigens in juni 1944 overgenomen door het Politiebataljon Amsterdam.

In de avond van 11 maart 1944 surveilleren Sevinga en opperwachtmeester Meijer bij het Beiler spoorstation en horen schoten vallen. Vast weer een oefening van de

Hendrik Sevinga wordt geboren op 2 september 1916 te Ermelo. Henk groeit daar op in een gereformeerd gezin met drie oudere zusters. Zijn vader en moeder werken in de landbouw. Wanneer Henk pas vier jaar oud is, overlijdt zijn moeder en twee jaar later ook zijn oudste zuster. Na zijn lagere school gaat hij werken als kantoorbediende. Voor zijn dienstplicht meldt hij zich in november 1935 in Harderwijk bij het 20e Regiment Infanterie. Hij wordt opgeleid tot onderofficier en negen maanden later gaat hij als dienstplichtig sergeant-effectief met groot verlof.

In maart 1937 verbindt Henk zich als beroepsmilitair bij het Korps Politietroepen (PT). Na een opleiding in Nieuwersluis wordt hij in juli 1937, net bevorderd tot korporaal, geplaatst bij de PT-groep Sittard. Onoplettendheid levert hem een straf van acht dagen verzuimd arrest op: 'Als bewaker van een aangehouden persoon, dezen door gebrek aan zorg, eenige tijd onder minder scherpe controle gelaten, waardoor deze persoon is ontvlucht.' Kort hierna wordt hij in maart 1938 overgeplaatst naar de PT-groep Deventer, die naast garnizoensdienst ook belast is met de bewaking van de schipbrug en spoorbrug over de IJssel. In de winter van 1938-1939 gaat Sevinga nog voor enkele maanden 'op detachement' naar Terborg in de Achterhoek.

Na afkondiging van de algemene mobilisatie op 28 augustus 1939 gaan de PT over in de oorlogsorganisatie. Sevinga wordt ingedeeld bij het PT-detachment van het 7e Grensbataljon te Schalkhaar en wordt later ingekwartierd in Colmschate, een dorp enkele kilometers ten oosten van Deventer. Daar zijn de PT belast met de bewaking en zo nodig vernieling van de spoorbrug en de verkeersbrug over het Overijssels Kanaal bij de Snipperling. In april 1940 neemt het 5e Grensbataljon de taken van het 7e over. Bij de Duitse inval op 10 mei worden om 0.500 uur bij de Snipperling de verkeersbrug opgeblazen, de spoorbrug uitgedraaid en het draaiwerk daarvan vernield. De grenstroepen trekken terug over de IJssel; de Deventer schipbrug en spoorbrug worden op tijd vernield. In de nacht van 10 op 11 mei krijgen alle troepen in de IJsselstelling het bevel om zich terug te trekken achter de Valleistelling. Hoe het korporaal Sevinga in die meidagen persoonlijk is vergaan, is niet bekend. Per 15 juli 1940 wordt hij uit militaire dienst ontslagen.

Deventer-De Worp (1938/1939), gehurkt rechts korporaal Sevinga

Wehrmacht maar dan is er geschreeuw om hulp. Circa 150 meter verderop, in het licht van een tegemoetkomende melkauto, zien ze iemand op de weg liggen met daarbij een gillende vrouw. Het is mevrouw Huizing en nu herkennen ze ook hun groepscommandant liggend in een plas bloed. Het moet een aanslag zijn geweest, want Huizing's pistooltas is nog gesloten. Sevinga rijdt met de melkauto mee om een arts en zijn postcommandant te waarschuwen. Inmiddels arriveren er Duitsers en worden mogelijke vluchtwegen afgezocht.

Hoofdwachtmeester Viëtor, voormalig chef-veldwachter in Beilen, is zeer actief met illegaal werk. Op die 11e maart kwamen vier leden van een knokploeg (KP) waaronder de legendarische Johannes Post bij hem thuis voor een actie gericht tegen Huizing. Die wordt om 20.30 uur door twee KP'ers met een smoes uit zijn huis gelokt. Dan wordt er geschoten, Huizing valt dood neer maar ook een van de KP'ers heeft een schotwond opgelopen. De vier mannen gaan er vandoor. Was dit nu een knullig uitgevoerde liquidatie of een uit de hand gelopen actie met een andere bedoeling? Huizing was pro-Duits, maar stond niet als slecht bekend. Meijer en Sevinga maken hierover proces-verbaal op. Ze onderkennen weliswaar een mogelijk politiek misdrijf, maar leggen (bewust?) de nadruk op een persoonlijke wraakneming door een onbekende dader. Viëtor duikt voorzichtigheidshalve onder. Huizing wordt in juni opgevolgd door onderluitenant Wijnja, die - hoewel lid van de NSB en de Germaansche SS - in Beilen een gematigde houding zal aannemen.

In de morgen van 28 augustus krijgt Wijnja telefonische opdracht van de Sicherheitspolizei (Sipo) uit Assen, om persoonlijk Sevinga te arresteren en hem 's middags per trein naar de Sipo in Groningen te brengen. Sevinga werkt inmiddels op het bureau van afdelingscommandant Zwerver. Wijnja informeert zijn chef en die zegt Sevinga aan dat hij gearresteerd moet worden. Met Zwerver bespreekt Wijnja nog de mogelijkheid om Sevinga te laten verdwijnen, maar Zwerver durft dit niet. Wijnja in een latere verklaring: 'Sevinga deelde mij mede, dat hij in feite eigenlijk ook wel gerust was, omdat bij nadere beschouwing deze arrestatie op

een vergissing moest berusten, omdat hij zich van geen kwaad bewust was. Wel was hij een jaar geleden door de Sipo ter verantwoording geroepen betreffende het verzenden van een clandestiene brief voor een Jodin, die toen in het kamp Westerbork verblijf hield, waar Sevinga toentertijd was gedetacheerd. Deze zaak was echter reeds afgedaan, zoo meende Sevinga.'

Van de Sipo in Groningen wordt Henk overgebracht naar het Huis van Bewaring aldaar en op 7 september naar kamp Amersfoort. Zijn vrouw Bep hoort nu lange tijd niets meer van hem. In een brief aan de familie schrijft ze op 10 november: 'Gisteren heb ik officieel bericht gekregen dat Henk in Duitsland zat. Ik hoopte nog steeds dat hij in het land mocht zitten en ik maakte mezelf wijs dat er geen transporten meer weg gingen. Maar nu is m'n laatste hoop weg.' Niet alleen heeft ze verdriet over zijn afwezigheid maar ook grote bezorgdheid. 'En dan die zorg dat hij zonder kleeren weg is. Hij heeft niets anders dan 't geen hij aan heeft. Morgen wordt het elf weken dat hij op één en dezelfde paar sokken loopt. Geen jas en geen pet niets. Toen ik 2 September bij hem ben geweest, heb ik haastig een lange winterbroek, hemdje met korte mouwtjes en z'n wollen trui uit de kast gerukt. Sokken heb ik helaas vergeten. En nu hij in Neuengamme bij Hamburg zit, kan ik hem niets sturen.'

Henk is op 11 oktober met een groot treintransport van circa 1300 gevangenen naar concentratiekamp Neuengamme gebracht, dat daar drie dagen later arriveert. Op 17 oktober gaan ongeveer 500 mannen, meest Polen, Russen en Nederlanders waaronder ook Henk, op transport naar *aussenlager* Wedel. Zij moeten daar tankgrachten graven en werken aan versterkingen voor een verdedigingsring om Hamburg. Vijf weken later, op 20 november wordt dit kamp door de SS ontruimd. Er zijn minstens 27 doden achtergebleven. Vanaf 16 november worden ongeveer 2500 Neuengamme-gevangenen naar het Emsland gebracht en verdeeld over de *aussenlager* Meppen-Versen en Meppen-Dalum. Zo ook de resterende gevangenen van Wedel die op 20 november worden overgebracht naar Meppen-Versen. In Versen huizen ze in een voormalig krijgsgevangenkamp, vlakbij de Nederlands-Duitse grens. Vanuit dit kamp moeten

Rijksveldwachter Sevinga (1941)

ze werken aan de *Friesenwall*, een verdedigingslinie van antitankgrachten en versterkingen in het Duitse kustgebied. Het graven van deze grachten in de winter is moordend. Velen bezwijken door dat werk en de vele mishandelingen. Volgens een kampoverlevende gaat Henk half december met een ziekentransport terug naar het hoofdkamp Neuengamme en wordt daar in het *revier* opgenomen. Deze man schrijft aan Henks zuster: 'Uw broer is overleden aan dysenterie en aan uitputting. Zelf ben ik niet bij zijn verscheiden geweest. Wel had ik hem nog een dag voor Kerstmis gesproken. Hij was toen te moe om een gesprek te voeren, waaruit ik moest afleiden, dat ook hij niet lang meer in leven zou zijn.' In de nacht van 27 op 28 december 1944 overlijdt Henk daar op 28-jarige leeftijd. Volgens een in 1946 opgemaakte *sterbeurkunde* zou hij aan *lungentuberculose* zijn overleden, maar hieraan kan geen waarde worden toegekend. Elke ziekte kon worden vermeld behalve doodgaan aan mishandeling, uitputting en/of ondervoeding. Van Hendrik Sevinga is geen aanwijsbaar graf.

Onderluitenant Wijnja heeft nog enkele malen geprobeerd om Sevinga vrij te krijgen. In een later verhoor legt hij de schuld van het niet laten verdwijnen van Sevinga neer bij Zwerver en meent dat hij als ondergeschikte de opdracht moest uitvoeren. In 1947 straft een tribunaal hem met drie jaar internering met aftrek van tijd in bewaring. In de dagvaarding wordt de arrestatie van Sevinga niet genoemd. Onderluitenant Zwerver wordt een slappe houding verweten, maar hem werden geen zuiveringsmaatregelen opgelegd. Politiecommandant Niek Viëtor wordt in 1944 de plaatselijk commandant van de Binnenlandse Strijdkrachten, maar komt kort na de bevrijding bij een auto-ongeluk op 29 juni 1945 om het leven.

De auteur verricht historisch onderzoek naar de gevallen die in de oorlog 1940-1945 behoorden tot de (Koninklijke) Marechaussee.

Wilt u reageren? Uw reactie is welkom op het redactieadres of rechtstreeks per e-mail aan de auteur op marchaussee4045@gmail.com.

Marechaussee Contact 17e jaargang | nummer 2 april 2016

Marechaussee Contact is een uitgave van de Stichting Marechaussee Contact en verschijnt tweemaandelijks. Het wordt verspreid onder de begunstigers van deze stichting. De realisatie is in handen van de commissie Redactie MC en voorlichting.

Aan de inhoud wordt veel zorg besteed, echter noch de stichting noch de redactie aanvaardt enige aansprakelijkheid voor eventuele fouten en/of onvolkomenheden. Door derden aangeleverde inhoud geeft niet noodzakelijk de mening van de stichting of de redactie weer. Voor het overnemen van artikelen, gedeelten daarvan of foto's is toestemming van de redactie vereist. Na verkregen toestemming dient de bron en in voorkomend geval de naam van de auteur te worden vermeld.

Redactie

Erik Boom
Roel Bouwman
Marion Broekhuizen-Klijnhout
Hardy Damen
Jan Gaasbeek
Willem Geense
Frans Meijer
Werner van Pruissen
Jack Vlaming
Henk Westland

Contact

Weeshuiswal 9, 4116 BR Buren
t.a.v. Marion Broekhuizen-Klijnhout
0344-571256
redactie@marechausseecontact.nl

Vormgeving

Content Innovators BV, Alphen aan den Rijn

Druk

Ten Brink BV, Meppel

Wijzigen van adresgegevens

Zie pagina SMC-informatie bij Begunstigersadministratie

Kopij volgende uitgave

Voor het aanleveren van kopij graag eerst contact opnemen met de redactie. De deadline voor het inzenden van de kopij voor de volgende uitgave is 27 mei 2016.

3	Observaties
4	Nestelpennen Actuele berichten over de KMar
6	Agenda Activiteiten voor en door oud-marechaussees
8	Reservisten ICESR 2015 Uitreiking officierskruizen 2015
10	Veteranen Veteranendag KMar in de startblokken
12	1940-1945 Judenbegünstigung
14	Beroeps Halt Marechaussee
16	Dienstplichtigen Muzikaal avontuur in Canada
19	Geschiedenis België, Limburg en de KMar (1814-1848)
20	Oorlogsdagboeken van vader en zoon Stolk deel 1
22	SMC-allerlei
26	Personalia
27	SMC-informatie

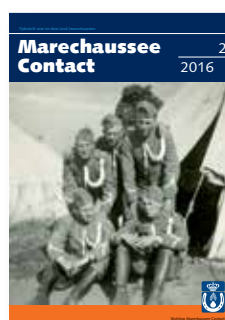

Foto omslag:

Mobilisatie 1939 | Korporaals der Politietroepen:

Gerrit Klein Ikkink (staand midden),

Henk Sevinga (staand rechts),

Gerard Jofriet (zittend links), andere twee onbekend